

การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวาทกรรมการแสดงความเสียใจในภาษาไทยกับ
ภาษาจีน: กรณีศึกษาการเสียชีวิตของสุนัขในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทยกับจีน*

A COMPARATIVE STUDY OF LINGUISTIC STRATEGIES USED FOR CONDOLENCING
SPEECH ACTS IN THAI AND CHINESE: A CASE STUDY OF DOG DEATHS ON
THAI AND CHINESE SOCIAL NETWORKS

เจียซิน จาง*, สุรีย์รัตน์ บำรุงสุข

Jiaxin Zhang*, Sureerat Bumrungsuk

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: jiaxin.z@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวาทกรรมการแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทยกับจีน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ มกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2567 จากความคิดเห็นของโพสต์การประกาศข่าวการเสียชีวิตของสุนัขในแพลตฟอร์มยอดนิยมของไทยกับจีน ได้แก่ เพจ “Gluta Story” บน Facebook และ “憨憨金和帅帅银” บน Douyin (TikTok จีน) รวมทั้ง 1,000 ถ้อยคำ แบ่งเป็นภาษาละ 500 ถ้อยคำ และอาศัยกรอบแนวคิดวาทปฏิบัติศาสตร์เรื่องกลวิธีทางภาษาในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในถ้อยคำแสดงความเสียใจ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ภาษาไทยใช้กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมการแสดงความเสียใจทั้งหมด 10 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีตรง 1 กลวิธี กลวิธีอ้อม 7 กลวิธี และกลวิธีเสริม 2 กลวิธี โดยใช้กลวิธีเสริม เช่น การใช้คำลงท้ายและการใช้คำเรียกขาน มากที่สุด เพื่อเสริมสร้างความสุภาพและความอ่อนโยน รวมทั้งแสดงความใกล้ชิดและเป็นกันเอง สะท้อนสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับความสุภาพ ความอ่อนโยน และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่วนกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ภาษาจีนใช้กลวิธีทางภาษาในวาทกรรมการแสดงความเสียใจทั้งหมด 20 กลวิธี แบ่งเป็นกลวิธีตรง 1 กลวิธี กลวิธีอ้อม 18 กลวิธี และกลวิธีเสริม 1 กลวิธี โดยใช้กลวิธีอ้อม เช่น การอ้างถึง การแสดงความรู้สึกเชิงบวก การใช้อุปลักษณ์ และการให้เหตุผล มากที่สุด เพื่อแสดงความอ้อมค้อมและเน้นเหตุผลโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังเชื่อถือและคล้อยตาม สะท้อนสังคมจีนที่ให้ความสำคัญกับตรรกะและเหตุผล ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า แม้ทั้งสองวัฒนธรรมมีเป้าหมายในการสื่อสารที่เหมือนกัน แต่จากลักษณะการใช้ภาษาสะท้อนระบบคิดและค่านิยมที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา, วาทกรรมการแสดงความเสียใจ, ภาษาไทย, ภาษาจีน, เครือข่ายสังคมออนไลน์

Abstract

This study aims to compare the linguistic strategies used for condolencing speech acts concerning the death of dogs on Thai and Chinese social networks. Data were collected from January to June 2024 from user comments responding to posts announcing dog deaths on popular platforms in Thailand and China: page “Gluta Story” on Facebook and platforms: page “憨憨金和帅帅银” (Silly Gold and Handsome Silver) on Douyin (Chinese TikTok), comprising a total of 1,000 expressions, with 500 expressions in each language. Drawing upon the theoretical framework of pragmatics, particularly the concept of linguistic strategies, the study analyzed the linguistic strategies used in condolence expressions. The findings revealed that Thai language users employed a total of 10 strategies: 1 direct strategy, 7 indirect strategies, and 2 supportive strategies, with supportive strategies such as the use of sentencefinal particles and address terms being the most frequently used to enhance politeness and gentleness, as well as to convey familiarity and closeness. This reflects Thai society’s emphasis on politeness, gentleness, and interpersonal relationships. In contrast, Chinese language users employed a total of 20 strategies: 1 direct strategy, 18 indirect strategies, and 1 supportive strategy, with indirect strategies such as reference, expressing positive emotions, the use of metaphors, and providing reasons being the most frequently used to convey indirectness and emphasize reasoning to persuade and gain the listener’s trust. This reflects Chinese society’s emphasis on logic and rationality. The study demonstrates that, although both cultures share the same communicative goal, the characteristics of language use reveal distinct cognitive systems and values.

Keywords: Linguistic Strategies, Condolence Speech Acts, Thai, Chinese, Social Networks

บทนำ

ในสังคมร่วมสมัยที่เทคโนโลยีและเครือข่ายสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด และวัฒนธรรม ได้อย่างกว้างขวางไร้พรมแดน ส่งผลให้ค่านิยมและความสัมพันธ์ทางสังคมต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่องให้สอดคล้องกับบริบทของยุคสมัยร่วม การเข้าใจบริบทนี้จึงสำคัญต่อการสื่อสารและการใช้ภาษาที่สะท้อนค่านิยมทางสังคม เนื่องจาก การสื่อสารมิได้เป็นเพียงการแลกเปลี่ยนข้อมูล แต่ยังเป็นกระบวนการสร้างความหมายและสะท้อนค่านิยมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์เลี้ยงก้วข้ามขอบเขตจากการเป็นเพียงสิ่งมีชีวิตเพื่อความเพลิดเพลิน ไปสู่การถูกยอมรับในฐานะ “สมาชิกครอบครัว” หรือ “ผู้ร่วมชีวิต” (แสงเดือน ยอดอัณณฉินวงศ์, 2560) ความเปลี่ยนแปลงนี้มิได้สะท้อนเพียงโครงสร้างครอบครัวในยุคปัจจุบัน หากยังเผยให้เห็นการผนวกอารมณ์ความรัก และความผูกพันเข้ากับวิถีชีวิตมนุษย์ในระดับลึกซึ้ง

การสูญเสียสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะสุนัข ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงที่ได้รับความนิยมสูงสุดในสังคมไทยและจีน จึงมีใช้เหตุการณ์ธรรมชาติ หากแต่เป็นประสบการณ์สำคัญที่ส่งผลต่อสภาวะทางอารมณ์ของผู้เลี้ยงอย่างเด่นชัด การสนับสนุนผ่านถ้อยคำแสดงความเสียใจจึงมีบทบาทสำคัญในการเยียวยาและสร้างพลังทางจิตใจ (Morady Moghaddam, M., 2013) กระนั้น ในหลายสังคมกลับปรากฏปรากฏการณ์ “ความโศกเศร้าที่ไร้สิทธิ์” (Disenfranchised Grief) ที่ไม่ได้รับการยอมรับหรือสนับสนุนทางอารมณ์อย่างเพียงพอ (Behler, A. M. C. et al., 2020) ดังที่ Cordaro, M. อธิบายว่า ผู้ที่สูญเสียสัตว์เลี้ยงอาจรู้สึกโดดเดี่ยวและถูกมองข้ามจากสังคม เป็นสภาวะที่เรียกว่า “ความโศกเศร้าที่ไร้สิทธิ์” (Disenfranchised Grief) เนื่องจาก ทักษะทางสังคมที่ไม่เห็นคุณค่าการสูญเสียดังกล่าว (Cordaro, M., 2012) สะท้อนการที่สังคมไม่ยอมรับคุณค่าของการสูญเสียสัตว์เลี้ยงเทียบเท่ากับการสูญเสียบุคคลในครอบครัว ขณะเดียวกัน ผลการสำรวจในประเทศไทยโดยวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 ร้อยละ 49 ของผู้ตอบแบบสอบถามเลี้ยงสัตว์เพื่อทดแทนบุตร (Pet Parent) ยิ่งทำให้การสูญเสียสัตว์เลี้ยงเป็นประเด็นทางอารมณ์ที่ไม่อาจมองข้าม (วรุณรัตน์ คัทมาตย์, 2566)

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์เชิงบุคคลระหว่างมนุษย์กับสัตว์เลี้ยงยังสะท้อนผ่านลักษณะการใช้ภาษาของเจ้าของสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะการเรียกขานสัตว์เลี้ยงด้วยสรรพนามและคำที่แสดงถึงสถานะบุคคล เช่น “ลูกชาย” “น้องสาว” หรือ “คนรัก” ซึ่งถือเป็นการบุคลาธิษฐานสัตว์เลี้ยงและยกระดับสถานะให้มีความใกล้เคียงกับสมาชิกครอบครัว (ธนพร ฉายสุวรรณ, 2562) แนวโน้มนี้สอดคล้องกับ Stephens, D. L. & Hill, R. P. พบว่า เจ้าของสัตว์เลี้ยงมักเรียกสัตว์ว่า “Son” หรือ “Baby” และเรียกตนเองว่า “Mommy” หรือ “Daddy” สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้ภาษาโดยใช้ถ้อยคำที่มีความใกล้เคียงกับที่ใช้ในบริบทของครอบครัวมนุษย์มากยิ่งขึ้น (Stephens, D. L. & Hill, R. P., 1996) ดังนั้น การสนับสนุนทางจิตใจต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์เลี้ยงด้วยความเสียใจที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญในการช่วยเยียวยาจิตใจของผู้ที่สูญเสียสัตว์เลี้ยง เนื่องจากเมื่อบุคคลแสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง การกระทำของพวกเขาเป็นการให้การสนับสนุนทางบวกสำหรับบุคคลหรือผู้ร่วมเหตุการณ์นั้น นอกจากนี้ ความรู้สึกมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารของมนุษย์ การใช้ถ้อยคำแสดงความเสียใจที่มีความหมายจึงจะช่วยลดความกลัวที่เกิดขึ้นในการพูดผิดกับผู้ที่เสียชีวิต คำพูดก็มีอิทธิพลเช่นกัน เนื่องจากการสื่อสารทางความรู้สึกเชื่อมโยงกับเรื่องทางวัฒนธรรมเสมอ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรแสดงความเสียใจด้วยความจริงใจต่อผู้ร่วมเหตุการณ์และครอบครัวของผู้สูญเสีย (Morady Moghaddam, M., 2013) อีกทั้ง การแสดงความเสียใจเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในชีวิตประจำวัน ในทางกลับกัน ในช่วงเวลาที่ผู้คนประสบเหตุการณ์การเสียชีวิตจะตกอยู่ในภาวะอ่อนแอเป็นอย่างยิ่ง และการแสดงความเสียใจที่ไม่เหมาะสมจะทำลายความรู้สึกและความสัมพันธ์ของผู้ร่วมเหตุการณ์

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าการเปรียบเทียบวิถีทางภาษาที่ใช้ในวัฒนธรรมการแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทยกับจีนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจาก ไม่เพียงช่วยให้เข้าใจบทบาทของภาษาว่าเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังช่วยเปิดเผยบทบาทของภาษาว่าเป็นเครื่องมือสะท้อนภาพสังคม ค่านิยม และระบบความคิดในบริบทวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ตลอดจนช่วยสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับพลวัตของสังคมร่วมสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทยกับจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทยและจีน มีขั้นตอนการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่การเก็บข้อมูล พื้นที่การเก็บข้อมูลในครั้งนี้ครอบคลุมถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในสังคมไทยและจีน ได้แก่ Facebook สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ภาษาไทย และ Douyin (TikTok จีน) สำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ภาษาจีน โดยผู้วิจัยเลือกศึกษาข้อมูลที่เผยแพร่ต่อสาธารณะและเกี่ยวข้องกับการแสดงความเสียใจต่อการสูญเสียของสุนัข

2. การคัดเลือกข้อมูล ขอบเขตของการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านเนื้อหา มุ่งวิเคราะห์ถ้อยคำแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัข โดยเน้นเฉพาะถ้อยคำที่เป็นวัจนภาษาที่สื่อถึงการแสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.2 ด้านกลุ่มเป้าหมาย ถ้อยคำแสดงความเสียใจที่เลือกมาจากผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นบุคคลทั่วไปในประเทศไทยและประเทศจีน โดยไม่มีการจำกัดอายุ เพศ หรืออาชีพและไม่ระบุตัวตน

2.3 ด้านเวลา เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ มกราคม - มิถุนายน พ.ศ. 2567 จากเพจสุนัขที่มีการประกาศข่าวการเสียชีวิตของสุนัขผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีผู้ติดตามมากกว่า 2 ล้านคน ได้แก่ เพจ “Gluta Story” ใน Facebook (<https://www.facebook.com/GlutaStory?mibextid=ibOpuV>) มีผู้ติดตาม 2 ล้านคน โพสต์ข่าวประกาศการเสียชีวิตของสุนัข เมื่อวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 และเพจ “憨憨金和帅帅银” (Silly Gold and Handsome Silver) on Douyin (Chinese TikTok) (<https://v.douyin.com/iNorXYdf/8@2.com>) มีผู้ติดตาม 3.14 ล้านคน โพสต์ข่าวประกาศการเสียชีวิตของสุนัขในวันที่ 30 เดือนมกราคม พ.ศ. 2567

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นหลัก โดยอาศัยกรอบแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์เรื่องกลวิธีทางภาษาในการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในถ้อยคำแสดงความเสียใจ

3.1 การวิเคราะห์ถ้อยคำแสดงความเสียใจ กำหนดนิยามของวัจนกรรมการแสดงความเสียใจตามแนวคิดวัจนกรรมของ Searle, J. และพิจารณาเจตนาของผู้พูด (Illocutionary Force) และผลต่อผู้ฟัง (Perlocutionary Effect) เพื่อระบุเจตนาการสื่อสารและวิธีการแสดงความเสียใจ (Searle, J., 1969)

3.2 การจำแนกกลวิธีทางภาษา โดยประยุกต์ใช้แนวทางการวิจัย รดาร์ตัน ศรีพันธุ์วรสกุล, รุย หลิว และประไพพรรณ พิงฉิม แบ่งกลวิธีทางภาษาการแสดงความเสียใจออกเป็น 3 กลวิธีหลัก ได้แก่ 1) กลวิธีตรง (Direct Strategies): การใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายแบบตรงไปตรงมาตามรูปภาษา 2) กลวิธีอ้อม (Indirect Strategies): การใช้ถ้อยคำที่มีการตกแต่งและต้องอาศัยการตีความ และ 3) กลวิธีเสริม (Supportive Strategies): การใช้ถ้อยคำที่ต้องใช้ควบคู่กับกลวิธีตรงหรือเสริมเพื่อเสริมสร้างสภาพและความอ่อนโยน (รดาร์ตัน ศรีพันธุ์วรสกุล, 2565); (รุย หลิว และประไพพรรณ พิงฉิม, 2566)

ผลการวิจัย

จากการเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทยกับจีน เมื่อพิจารณาถ้อยคำแสดงความเสียใจ พบว่า ในภาษาไทยและภาษาจีนมีการใช้กลวิธีทางภาษาในการแสดงความเสียใจ 3 กลวิธีหลัก ดังนี้

1. กลวิธีตรง หมายถึง กลวิธีที่ผู้พูดเลือกใช้เพื่อแสดงความเสียใจอย่างตรงไปตรงมาและมีความหมายตามรูปภาษา ไม่มีการตกแต่งถ้อยคำและไม่สามารถตีความเป็นเจตนาอื่นได้
2. กลวิธีอ้อม หมายถึง กลวิธีที่ผู้พูดเลือกใช้เพื่อแสดงความเสียใจโดยมีการตกแต่งถ้อยคำเพื่อแสดงความอ่อนน้อมและความอ่อนโยน และต้องอาศัยการตีความหรือตีความได้เป็นเจตนาอื่นได้
3. กลวิธีเสริม หมายถึง กลวิธีที่ผู้พูดเลือกใช้ไม่ได้แสดงวัตถุประสงค์หรือเจตนาในการแสดงความเสียใจเมื่อปรากฏเดี่ยว ต้องใช้ควบคู่กับกลวิธีตรงและกลวิธีอ้อมเพื่อแสดงความรู้สึกภาพ มารยาทหรือเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคู่สนทนา

การใช้กลวิธีดังกล่าวของกลุ่มตัวอย่างภาษาไทยและภาษาจีน ปรากฏความถี่ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงความเสียใจในภาษาไทยกับจีน

กลวิธีการแสดง ความเสียใจ	ภาษาไทย		ภาษาจีน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
กลวิธีตรง	72	4.22	115	9.71
กลวิธีอ้อม	755	44.25	674	56.93
กลวิธีเสริม	879	51.53	395	33.36
รวม	1706	100	1184	100

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีการแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในภาษาไทยและจีนเผยให้เห็นว่า รูปแบบการใช้ภาษาของไทยกับจีนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยคนไทยมีแนวโน้มใช้กลวิธีเสริมมากที่สุด รองลงมาเป็นกลวิธีอ้อมและกลวิธีตรง ส่วนคนจีนใช้กลวิธีอ้อมมากที่สุด รองมาจะเป็นกลวิธีเสริมและกลวิธีตรง ตามลำดับรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีตรงที่ใช้ในถ้อยคำแสดงความเสียใจในภาษาไทยกับจีน

กลวิธีตรง	ภาษาไทย		ภาษาจีน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การแสดงความเสียใจแบบตรงไปตรงมา	72	4.22	115	9.71
รวม	72	4.22	115	9.71

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีตรงที่ใช้แสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในภาษาไทยและภาษาจีน พบว่า ทั้งสองภาษามีรูปแบบการใช้กลวิธีตรงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในเชิงเนื้อหา โดยเฉพาะการเลือกใช้ถ้อยคำที่สื่อถึงความรู้สึกเสียใจแบบตรงไปตรงมา ไม่ว่าจะเป็นถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกทางอารมณ์ เช่น “伤心/难过 เสียใจ” หรือการบรรยายสภาวะทางกายภาพเพื่อแสดงความเสียใจ เช่น “哭/流泪 ร้องไห้/น้ำตาไหล”

การเลือกใช้ถ้อยคำในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมร่วมทางวัฒนธรรมที่ทั้งสองสังคมต่างตระหนักถึงความสำคัญของการแสดงความรู้สึกร่วมในเหตุการณ์การสูญเสีย ถึงแม้ว่าระบบภาษาและวัฒนธรรมของไทยกับจีนจะมีความแตกต่างกันในหลายมิติ แต่ในการใช้กลวิธีตรงแสดงความรู้สึก ทั้งสองภาษามีเป้าหมายในการสื่อสารที่คล้ายกัน

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเชิงปริมาณ จะพบว่า ภาษาจีนมีความถี่การใช้กลวิธีตรงมากกว่าภาษาไทยอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยภาษาจีนมีความถี่อยู่ที่ร้อยละ 9.71 ในขณะที่ภาษาไทยมีเพียงร้อยละ 4.22% เท่านั้น ความแตกต่างนี้สะท้อนถึงแนวโน้มของสังคมจีนที่ให้ความสำคัญกับการแสดงความรู้สึกแบบตรงภายใต้บริบทของความเหมาะสมและความจริงใจ การเลือกใช้ถ้อยคำแบบตรงไปตรงมา เช่น การกล่าวความรู้สึกร่วมว่า “เสียใจ” โดยไม่ต้องผ่านการอ้อมค้อมอาจเป็นผลจากค่านิยมของลัทธิขงจื๊อที่ส่งเสริมความจริงใจ โดยเฉพาะในบริบทของการปลอบใจและการแสดงความเสียใจต่อผู้อื่น การแสดงความรู้สึกอย่างชัดเจนถือเป็นการแสดงความจริงใจและความเอื้ออาทรที่เหมาะสมต่อผู้ร่วมเหตุการณ์

ส่วนสังคมไทย มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เน้นความอ่อนโยนและการหลีกเลี่ยงความรุนแรงทางอารมณ์ อีกทั้ง คนไทยให้ความสำคัญกับความนุ่มนวลและความสุภาพในการสื่อสาร แม้จะสื่อสารความเสียใจก็จะเลือกใช้ถ้อยคำที่ไม่กระทบจิตใจผู้ฟัง โดยหลีกเลี่ยงการย้ำความรู้สึกเสียใจและลดความตรงไปตรงมาเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ฟังรู้สึกทุกข์ใจมากกว่าเดิม ซึ่งสะท้อนถึงค่านิยมการรักษาบรรยากาศทางอารมณ์ที่ดีต่อกัน

สรุปได้ว่า ความแตกต่างของการใช้กลวิธีตรงในการแสดงความรู้สึกต่อการเสียชีวิตของสุนัขระหว่างคนไทยและคนจีนสะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างทางวัฒนธรรมและระบบคิดของแต่ละสังคมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สังคมไทยเน้นความละเอียดอ่อน ความนุ่มนวล และใส่ใจอารมณ์ของผู้ฟังผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำที่ไม่ตอกย้ำความรู้สึกโศกเศร้า ในขณะที่สังคมจีน มีการใช้ถ้อยคำแสดงความรู้สึกเสียใจแบบตรงไปตรงมาเพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ถึงความจริงใจ ความแตกต่างเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยใจคอและค่านิยมลึกซึ้งของผู้คนในแต่ละสังคมในการจัดการกับความสูญเสีย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 เสียใจด้วย น้ำตาไหลเลยคะ น้องจะอยู่ในความทรงจำตลอดไป (๑๑) (๑๑) (๑๑)

ตัวอย่างที่ 2 我一直看一直哭 ฉันดูไปร้องไห้ไป

จากตัวอย่างที่ 1 - 2 สะท้อนให้เห็นว่าทั้งสองภาษาต่างเลือกใช้ถ้อยคำที่สื่อถึงความรู้สึกเสียใจอย่างตรงไปตรงมา โดยในภาษาไทยมักเลือกใช้ถ้อยคำกระชับ เช่น “เสียใจด้วย” ร่วมกับคำบรรยายสภาวะทางกายภาพ เช่น “น้ำตาไหล” เพื่อสื่อถึงความรู้สึกเห็นใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ มีการใช้คำลงท้ายประกอบด้วย เช่น “คะ” ยังช่วยเสริมความสุภาพและสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ส่วนภาษาจีน นิยมใช้รูปประโยคที่บรรยายสภาวะอารมณ์และปฏิกิริยาทางกายภาพ เช่น “哭 ร้องไห้” สะท้อนถึงค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับความจริงใจ

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีอ้อมที่ใช้ในถ้อยคำแสดงความรู้สึกในภาษาไทยกับจีน

กลวิธีอ้อม	ภาษาไทย		ภาษาจีน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การให้กำลังใจ	40	2.34	-	-
การอ้างถึง	57	3.34	97	8.19
การกล่าวเตือน	15	0.88	26	2.20
การแสดงความรู้สึกเชิงบวก	172	10.08	90	7.60

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีอ้อมที่ใช้ในถ้อยคำแสดงความเสียใจในภาษาไทยกับจีน (ต่อ)

กลวิธีอ้อม	ภาษาไทย		ภาษาจีน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การอวยพร	45	2.64	41	3.46
การอ้าลา	21	1.23	6	0.51
การใช้อุปลักษณ์	405	23.74	87	7.35
การให้เหตุผล	-	-	26	2.20
การแสดงเงื่อนไข	-	-	34	2.87
การคาดคะเน	-	-	52	4.39
การกล่าวข้อเท็จจริง	-	-	15	1.27
การใช้คำถามวาทศิลป์	-	-	18	1.52
การชี้แนะ	-	-	50	4.22
การโน้มน้าวใจ	-	-	23	1.94
การกล่าวทดแทนบทบาท	-	-	7	0.59
การฝากคำพูด	-	-	23	1.94
การปฏิเสธความจริง	-	-	14	1.18
การสร้างอารมณ์ขัน	-	-	8	0.68
การเสียดสี	-	-	57	4.81
รวม	755	44.25	674	56.93

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีอ้อมที่ใช้ในถ้อยคำแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในภาษาไทยและภาษาจีน พบว่า ทั้งสองภาษามีความเหมือนกันในแง่ของกลวิธีที่ใช้บ่อยที่สุดสามอันดับแรก เช่น การอวยพร การแสดงความรู้สึกเชิงบวก และการใช้อุปลักษณ์ ความเหมือนนี้สะท้อนถึงความเป็นสังคมเชิงสัมพันธ์ของทั้งไทยและจีนที่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของผู้ฟัง โดยหลีกเลี่ยงการพูดถึงความตายหรือความสูญเสียกลับมาอ้างอิงสิ่งดี ๆ ที่สุนัขเคยทำ หรือกล่าวอ้างความทรงจำเชิงบวกช่วยสร้างภาพที่อบอุ่นมาแทนที่ความเศร้า รวมถึงการแสดงความรู้สึกเชิงบวก การให้กำลังใจและชื่นชมคุณค่าของสุนัขที่จากไป ช่วยสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร นอกจากนี้ ใช้กลวิธีอุปลักษณ์เปรียบเทียบความตายเป็นการเดินทางไปยังที่ดีกว่า ซึ่งการเลือกใช้ภาษาดังกล่าว แสดงถึงความสำคัญของการเลือกใช้ภาษาที่สร้างภาพนามธรรมที่อบอุ่นเพื่อลดความเจ็บปวดจากความตาย

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของความเหมือนกันในการใช้กลวิธีดังกล่าว อาจอธิบายได้จากรากฐานวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันของทั้งสองประเทศที่เน้นการรักษาความสัมพันธ์และลดความขัดแย้งทางอารมณ์ ในสังคมจีน อิทธิพลของปรัชญาลัทธิขงจื๊อส่งเสริมค่านิยมเรื่องการรักษาหน้าและความกลมกลืน (Harmony) ทำให้คนจีนเลือกใช้ภาษาที่อ้อมค้อมเพื่อลดความรุนแรงและแสดงคุณธรรมที่ดี ส่วนสังคมไทย มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่เน้นความเมตตาและความสุภาพ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาที่สอนให้รู้จักการพูดจาอย่างอ่อนโยน รักษาหน้าใจและไม่ทำร้ายจิตใจผู้อื่น ทั้งสองวัฒนธรรมจึงพัฒนาแนวทางการใช้ภาษาที่อ้อมค้อมเพื่อช่วยลดผลกระทบทางอารมณ์ของผู้ร่วมเหตุการณ์และสนับสนุนสภาพจิตใจของผู้ฟัง

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียด จะพบว่า ทั้งสองภาษามีความแตกต่างเชิงปริมาณและเชิงรูปแบบที่น่าสนใจ โดยเฉพาะในกลวิธีการใช้อุปลักษณ์ ในภาษาไทยมีสัดส่วนมากกว่าภาษาจีนอย่างมาก (ร้อยละ 23.74 ในภาษาไทยกับร้อยละ 7.35 ในภาษาจีน) ความแตกต่างนี้สะท้อนถึงธรรมชาติของภาษาและวัฒนธรรมการสื่อสารที่ต่างกัน โดยคนไทยมีแนวโน้มใช้ภาษาที่เน้นอารมณ์ ความรู้สึก และการเปรียบเทียบเชิงนามธรรมเพื่อหลีกเลี่ยงคำต้องห้าม อันเป็นผลจากอิทธิพลของความเชื่อเรื่องกรรมและสังสารวัฏในพุทธศาสนาที่มองความตายเป็นเพียงช่วงหนึ่งของวัฏจักรชีวิตและการเกิดใหม่ การใช้อุปลักษณ์จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้ผู้ฟังมีความหวังและยอมรับความตายได้ง่ายขึ้น ส่วนคนจีนจะมีลักษณะการสื่อสารแบบอ้อมที่เน้นความสมเหตุสมผลมากกว่า โดยการให้เหตุผลเชิงปฏิบัติ การกล่าวข้อคิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ยอมรับความเป็นธรรมชาติ การเพิ่มสีสันให้กับการใช้ภาษาที่หลากหลาย ได้แก่ การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ การทดแทนบทบาท การปฏิเสธความจริง การเสียดสี การสร้างอารมณ์ขันและการฝากคำพูดแทน ล้วนแสดงให้เห็นถึงความสมบูรณ์และความหลากหลายของสังคมพหุวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลของแนวคิดดั้งเดิมที่ยึดหลัก 含蓄是美德 (การอ้อมค้อมเป็นคุณธรรม) 以理服人 (การใช้เหตุผลโน้มน้าวใจ)

ภาพรวมของผลการเปรียบเทียบกลวิธีอ้อมที่ใช้แสดงความเสียใจในภาษาไทยกับภาษาจีนแสดงให้เห็นว่า ทั้งสองวัฒนธรรมมีเป้าหมายการสื่อสารเดียวกัน คือ การปลอบใจ สนับสนุนและเยียวยาจิตใจผู้ร่วมเหตุการณ์ แต่เลือกใช้ถ้อยคำที่ต่างกันตามบริบทวัฒนธรรมและระบบคิดที่ฝังรากลึกในแต่ละสังคม ภาษาไทยเน้นความอบอุ่น อ่อนโยน และการใช้ภาษาเปรียบเปรยที่ให้อารมณ์บวกและความหวัง ขณะที่ภาษาจีนมีแนวโน้มใช้อุปมาทางภาษาแบบเหตุผล ข้อเท็จจริง และหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ผู้ฟังสามารถรับมือและกลับมาเผชิญกับความจริงอย่างมีสติ ความแตกต่างนี้ ไม่เพียงแต่สะท้อนลักษณะทางภาษาแต่ยังสะท้อนระบบคุณค่าทางสังคม ความเชื่อทางศาสนา และปรัชญาของแต่ละวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 3 กลูต้า หนูได้อยู่บนสวรรค์แน่นอน หนูทำความดีเยอะมาก ๆ ช่วยเหลือ เพื่อนหมาทุก ๆ ตัว ภูศนี้เป็นบุญใหญ่นะเจ้าเทวดาตัวน้อย

จากตัวอย่างที่ 3 การใช้ถ้อยคำอ้างถึงความเชื่อศาสนา ได้แก่ “สวรรค์” “ภูศ” “บุญ” และ “เทวดา” เพื่อส่งต่อความหวังดี ยกย่องความดีของสุนัขและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในการแสดงความรู้สึกภูมิใจ

ตัวอย่างที่ 4 ยินดีที่ได้รู้จัก เดินทางปลอดภัยนะคนสวย

จากตัวอย่างที่ 4 การใช้ถ้อยคำที่สื่ออารมณ์เชิงบวกว่า “ยินดี” เป็นการใช้อย่างหนึ่งในการแสดงความรู้สึกเชิงบวก และระลึกถึงช่วงเวลาที่ดีในอดีตเพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นให้แก่ความสูญเสีย

ตัวอย่างที่ 5 โชคดีนะพี่กลูต้า เดินทางปลอดภัยนะ

จากตัวอย่างที่ 5 การใช้คำอวยพร “โชคดี” เพื่อสื่อถึงความหวังและความปรารถนาดีสื่อถึงความตายเป็นเพียงแค่เปลี่ยนผ่านทำให้การแสดงความรู้สึกอบอุ่น การใช้ถ้อยคำ “เดินทาง” โดยเปรียบเทียบความตายเป็น “การเดินทาง” เพื่อสร้างเจตนาที่อบอุ่นช่วยปลอบโยนและให้ความหวังแก่ผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 6 สู้ ๆ นะคะ เป็นกำลังใจให้

จากตัวอย่างที่ 6 การใช้ถ้อยคำ “สู้ ๆ” และ “เป็นกำลังใจให้” แสดงการปลอบโยนและการสนับสนุนเพื่อปลอบโยนทำให้ผู้ฟังรู้สึกไม่ได้โดดเดี่ยว

ตัวอย่างที่ 7 因为你们，世界上多了一条幸福的小狗 เพราะพวกคุณ ทำให้โลกใบนี้ได้เพิ่มสุนัขที่มีความสุขอีกตัวหนึ่ง

จากตัวอย่างที่ 7 การใช้ถ้อยคำแสดงเหตุผล “因为 เพราะ” เพื่ออธิบาย สนับสนุน และชี้แจงสาเหตุและผลลัพธ์ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกและลอบโยนทำให้ผู้ฟังเข้าใจ เห็นด้วย หรือยอมรับกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 8 如果狗狗的寿命也和人类一样久就好了 ถ้าหากสุนัขมีอายุยืนยาวเหมือนมนุษย์คงจะดีมาก

จากตัวอย่างที่ 8 การใช้ถ้อยคำในการคาดการณ์ การตั้งสมมุติฐาน หรือแสดงความเป็นไปได้ของสิ่งที่เกิดขึ้น “如果 ถ้าหาก” เพื่อแสดงอารมณ์เสียใจผ่านการคาดหวังอย่างอ่อนโยน

ตัวอย่างที่ 9 应该是老了 到了生命的尽头 น่าจะแก่แล้ว ถึงจุดสิ้นสุดของชีวิตแล้ว

จากตัวอย่างที่ 9 การใช้ถ้อยคำแสดงการคาดคะเนว่า “应该 น่าจะ” เพื่ออธิบายเหตุการณ์ด้วยสมมุติฐานที่มีความเป็นไปได้ โดยอ้างอิงจากสภาพร่างกายหรืออายุของสุนัขเพื่อนเสนอเหตุผลโน้มน้าวใจ

ตัวอย่างที่ 10 生老病死自然规律，坦然接受 การเกิด แก่ เจ็บ ตายเป็นกฎแห่งธรรมชาติ ต้องยอมรับอย่างสบายใจ

จากตัวอย่างที่ 10 การใช้ถ้อยคำกล่าวข้อเท็จจริงกฎแห่งธรรมชาติว่าการเกิดแก่เจ็บตายเป็นวัฏจักรตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตทุกประสพเพื่อโน้มน้าวใจเชิงสัจธรรมให้ยอมรับที่สิ่งที่เกิดขึ้น

ตัวอย่างที่ 11 很突然就走，生命难道就这么脆弱 จากไปอย่างกะทันหันมาก ชีวิตเปราะบางขนาดนี้เลยหรอ

จากตัวอย่างที่ 11 การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ “难道 เหรอ” ซึ่งไม่ได้ต้องการคำตอบ แต่เป็นการเน้นความรู้สึกไม่คาดคิดต่อความสูญเสีย พร้อมแสดงความเสียใจต่อความจริงของชีวิตที่ไม่แน่นอน

ตัวอย่างที่ 12 妈妈！你们别伤心了，我只是来投胎想做你真正的儿子啦 แม่ พวกคุณไม่ต้องเสียใจแล้ว ทองคำแค่อยากกลับมาเกิดใหม่เป็นลูกชายแท้จริงของแม่นะ

จากตัวอย่างที่ 12 การกล่าวพูดแทนกับเจ้าของในบทบาทสุนัข อีกทั้งการใช้คำว่า “แม่” และ “ลูกชาย” เป็นการสร้างภาพเชิงบวกเพื่อแสดงความห่วงใยที่สุนัขมีต่อเจ้าของ เพื่อสร้างความอบอุ่นต่อผู้ฟัง

ตัวอย่างที่ 13 快来个人告诉我这是玩笑 ใครก็ได้ช่วยบอกฉันทีว่านี่แค่ล้อเล่น

จากตัวอย่างที่ 13 การปฏิเสธความจริงโดยการคาดหวังให้สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นเพียงเรื่องล้อเล่น เพื่อแสดงความรู้สึกเสียใจที่ไม่สามารถยอมรับได้

ตัวอย่างที่ 14 这比我失恋还难受 นี่เจ็บปวดกว่าที่ตนเองอกหักอีก

จากตัวอย่างที่ 14 การใช้กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันผ่านการเปรียบเทียบระหว่างสองสถานการณ์ เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกขบขันและสร้างรอยยิ้มให้กับผู้รับสาร

ตัวอย่างที่ 15 让那些喷子看看，对狗好的人，对父母更好 ให้พวกนักคีย์บอร์ดดูที ะว่า คนที่ดีกับสุนัข แล้วจะดีกับพ่อแม่มากกว่า

จากตัวอย่างที่ 15 การประชดกลุ่มบางคนในที่ไม่เข้าใจถึงคุณค่าของความรักและความผูกพันระหว่างมนุษย์กับสัตว์เลี้ยง แสดงการสนับสนุนเจ้าของสุนัขและโน้มน้าวใจผู้คนที่ไม่เข้าใจสิ่งที่เจ้าของสุนัขทำ

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีเสริมที่ใช้ในถ้อยคำแสดงความเสียใจในภาษาไทยกับจีน

กลวิธีเสริม	ภาษาไทย		ภาษาจีน	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การใช้คำเรียกขาน	379	22.22	395	33.36
การใช้คำลงท้าย	500	29.31	-	-
รวม	879	51.53	395	33.36

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบกลวิธีเสริมที่ใช้แสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในภาษาไทยและภาษาจีน พบว่า ทั้งสองภาษามีรูปแบบและปริมาณการใช้กลวิธีเสริมที่ต่างกันอย่างชัดเจน โดยภาษาไทยมีการใช้กลวิธีเสริมมากกว่าภาษาจีนทั้งในด้านความถี่และสัดส่วนร้อยละ ในภาษาไทยมีการใช้กลวิธีเสริมมากถึงร้อยละ 51.53 ขณะที่ภาษาจีนมีเพียงร้อยละ 33.36 ความแตกต่างเชิงปริมาณนี้สะท้อนภาพค่านิยมและระบบวัฒนธรรมที่หล่อหลอมแนวทางการสื่อสารของผู้พูดในแต่ละสังคม ภาษาไทยมีโครงสร้างทางไวยากรณ์คำลงท้ายที่สามารถช่วยเสริมความสุภาพอันเป็นเอกลักษณ์ของไทย ท้ายได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาแบบเถรวาทมีแนวโน้มที่จะใช้ถ้อยคำที่อ่อนโยน สุภาพ และแสดงความเมตตาต่อผู้ฟังมากกว่า โดยเน้นการสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำเสริมและคำเรียกขาน

นอกจากนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจที่สะท้อนความแตกต่างทางค่านิยมได้อย่างเด่นชัด คือ การใช้คำเรียกขาน โดยเฉพาะในภาษาจีนมีการเลือกใช้คำเรียกขานว่า “它 (มัน)” แทนสุนัข ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ไม่ปรากฏในภาษาไทย การเลือกใช้คำเรียกขานในลักษณะนี้สะท้อนค่านิยมดั้งเดิมของสังคมจีนที่เน้นการแบ่งแยกลำดับชั้นระหว่างมนุษย์กับสัตว์สะท้อนความคิดของลัทธิขงจื้อที่ถือมนุษย์เป็นใหญ่ การใช้คำเรียกขานว่า “มัน” จึงไม่ใช่เพียงการเลือกใช้คำตามหลักไวยากรณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นภาพสะท้อนของค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับสถานะระหว่างมนุษย์กับสัตว์อีกด้วย ส่วนภาษาไทยกลับเลือกใช้คำเรียกขานที่แสดงความใกล้ชิด เช่น การใช้ถ้อยคำที่สื่อถึงความเป็นสมาชิกครอบครัวมากกว่าจะเป็นสัตว์ที่ต่ำกว่ามนุษย์

อย่างไรก็ตาม แม้ในภาษาจีนปรากฏมีการใช้คำเรียกขาน “มัน” เป็นจำนวนมาก แต่จากการเปลี่ยนแปลงทางภาษาบางกลุ่มคนของจีนที่แสดงออกยังทำให้เห็นถึงแนวโน้มของค่านิยมร่วมสมัยที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากค่านิยมเดิมด้วย โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตกและแนวคิดสิทธิสัตว์ ทำให้เลือกใช้คำเรียกขานที่แสดงความใกล้ชิดและความรักมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้แสดงถึงความพยายามของคนจีนรุ่นใหม่ในการสร้างความสัมพันธ์ทางอารมณ์กับสัตว์เลี้ยงมากขึ้น แตกต่างจากค่านิยมดั้งเดิมที่ให้ความสำคัญกับลำดับชั้น

เมื่อพิจารณากลวิธีเสริมในส่วนของการใช้คำลงท้าย แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน โดยภาษาไทยมีการใช้คำลงท้ายสูงถึงร้อยละ 29.31 ขณะที่ภาษาจีนไม่มีการใช้คำลงท้ายที่เหมือนกับในภาษาไทย เช่น “นะคะ” “นะคะ” หรือ “นะครับ” ไม่ได้เป็นเพียงลักษณะทางไวยากรณ์ แต่ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมความสุภาพ และสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยเฉพาะในบริบทของการแสดงความเสียใจ

ถือเป็นกลวิธีสำคัญที่สะท้อนความอ่อนโยนและความเมตตาที่ฝังลึกอยู่ในวัฒนธรรมไทย ในทางตรงกันข้าม ภาษาจีนไม่มีระบบคำลงท้ายแบบเดียวกับภาษาไทย ซึ่งเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดความแตกต่าง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 16 เสียใจด้วยครับผม เป็นกำลังใจให้นะครับ

จากตัวอย่างที่ 16 การใช้ลงท้ายคำว่า “ครับผม” และ “นะครับ” ส่งเสริมระดับความสุภาพที่แฝงถึงความเป็นกันเองใกล้ชิดและช่วยให้ถ้อยคำแสดงความเสียใจมีมิติทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์

ตัวอย่างที่ 17 金子去找我的馒头吧，告诉它，我好想它 ทองคำไปหาซาลาเปาของฉันนะ ฝากบอกมันว่าฉันคิดถึงมันมากเลย

จากตัวอย่างที่ 17 การใช้คำเรียกขานว่า “它 (มัน)” แทนสุนัขสะท้อนค่านิยมที่ยังมองสุนัขในฐานะ “สัตว์” มากกว่าจะเป็น “สมาชิกครอบครัว” ซึ่งสะท้อนแนวคิดดั้งเดิมของจีนที่ถือมนุษย์เป็นใหญ่

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทยกับจีน สามารถอภิปรายได้ว่า ถ้อยคำแสดงความเสียใจที่ใช้ในภาษาไทยกับภาษาจีน สอดคล้องกับแนวคิดของ Searle, J. ที่มองว่าการใช้ภาษานั้น มิใช่เพียงการถ่ายทอดข้อมูล แต่เป็นการกระทำอย่างหนึ่งในบริบททางสังคม โดยเฉพาะในวัจนกรรมประเภทแสดงความรู้สึก (Expressives) ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงการบอกเล่าความรู้สึก แต่ยังสะท้อนเจตนา ความจริงใจ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังอย่างลึกซึ้ง ในบริบทของการแสดงความเสียใจต่อการสูญเสียสุนัขนั้น ถ้อยคำไม่ได้ทำหน้าที่ปลอบประโลมเท่านั้น หากแต่ทำหน้าที่เยียวยาความรู้สึกและส่งเสริมความเข้าใจในระดับสังคมได้อย่างชัดเจน (Searle, J., 1969) อีกทั้งยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Morady Moghaddam, M. ที่เสนอว่าการแสดงความรู้สึกเป็นวัจนกรรมประเภท Expressives ที่มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับพฤติกรรมทางสังคม โดยแสดงบทบาทของผู้พูดในฐานะสมาชิกของชุมชนที่มีหน้าที่ทางสังคมในการให้กำลังใจ สร้างความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ และรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งตอกย้ำว่าภาษาในบริบทของการสูญเสียไม่ได้เป็นเพียงแต่เครื่องมือในการสื่อสารความรู้สึกส่วนบุคคล แต่ยังเป็นเครื่องมือในการหล่อหลอมความสัมพันธ์และความสามัคคีภายในสังคมอีกด้วย (Morady Moghaddam, M., 2013)

เมื่อพิจารณาลักษณะการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงความเสียใจในภาษาไทยและภาษาจีน พบมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล, รุย หลิว และประไพพรรณ พึ่งฉิม ที่ศึกษาลักษณะการใช้ถ้อยคำของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีนในบริบทวัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจและการปฏิเสธคำแนะนำ ผลการศึกษาทั้งสองฉบับพบว่า ชาวจีนมีแนวโน้มเลือกใช้ถ้อยคำแบบอ้อมค้อม หลีกเลี่ยงการแสดงออกโดยตรง และนิยมใช้ถ้อยคำประเภทการให้เหตุผล การอธิบายข้อเท็จจริง หรือการเสนอทางเลือกเพื่อลดระดับความขัดแย้งทางอารมณ์ อันสะท้อนค่านิยมวัฒนธรรมจีนที่เน้นตรรกะและเหตุผล ซึ่งมีรากฐานจากปรัชญาขงจื้อ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบรูปแบบเดียวกันในบริบทการแสดงความเสียใจ โดยผู้ใช้ภาษาจีนมีแนวโน้มเลือกกลวิธีอ้อมเป็นหลัก และนิยมใช้ถ้อยคำประเภทการปลอบโยนเชิงเหตุผลและข้อเท็จจริงเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ผลวิจัยยังพบว่า ในภาษาไทยก็ปรากฏแนวโน้มที่คล้ายคลึงกัน โดยคนไทยเลือกใช้กลวิธีอ้อมรองลงมาจากกลวิธีเสริม นิยมใช้ถ้อยคำที่ให้กำลังใจ แสดงความรู้สึกเชิงบวกหรือใช้อุปลักษณ์เพื่อหลีกเลี่ยงการพูดถึงความตายโดยตรง สะท้อนให้เห็นค่านิยมทางวัฒนธรรมไทยที่ให้

ความสำคัญกับความสุภาพและความนุ่มนวลในการสื่อสารเช่นเดียวกัน แม้จะมีความแตกต่างเชิงโครงสร้างในกลวิธีหลักที่คนไทยนิยมกลวิธีเสริมและคนจีนนิยมกลวิธีอ้อม แต่ทั้งสองวัฒนธรรมต่างก็นิยมใช้กลวิธีที่หลีกเลี่ยงการพูดถึงความตายหรือความสูญเสียแบบตรงไปตรงมา กลับมาเลือกสื่อสารด้วยถ้อยคำที่ลดแรงกระแทกทางอารมณ์ สะท้อนความสอดคล้องในมิติของการรักษาน้ำใจและความสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกันของทั้งสองวัฒนธรรม (รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรกุล, 2565); (รุษ หลิว และประไพพรรณ พิงฉิม, 2566)

นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นประเด็นสำคัญของการศึกษาข้ามวัฒนธรรมในเชิงโครงสร้างภาษาศาสตร์ โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาจีนเกี่ยวกับการใช้คำลงท้าย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ภาษาไทยนิยมใช้คำลงท้ายเพื่อเสริมความสุภาพและความนุ่มนวลในการสื่อสาร เช่น “นะคะ” “ครับผม” หรือ “นะครับ” ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดอารมณ์และสร้างความสัมพันธ์ทางบวกในบทสนทนา ตรงกันข้ามกับภาษาจีนที่ไม่มีโครงสร้างคำลงท้ายทางไวยากรณ์ ทำให้การสื่อสารในภาษาจีนขาดมิติการแสดงความรู้สึกผ่านลักษณะภาษานี้อย่างสิ้นเชิง ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นว่า ไม่ใช่เพียงค่านิยมทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเลือกใช้ภาษาเท่านั้น แต่โครงสร้างทางภาษาก็มีบทบาทสำคัญที่อาจจำกัดหรือส่งเสริมลักษณะการสื่อสารบางประเภท ดังนั้น การศึกษาข้ามวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจพฤติกรรมทางภาษาที่เกิดขึ้น ไม่เพียงเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างทางวัฒนธรรม แต่ยังช่วยอธิบายข้อจำกัดหรือโอกาสที่เกิดจากระบบภาษาของแต่ละวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน ลักษณะการใช้คำลงท้ายของคนไทยจึงช่วยยืนยันว่า ภาษาไม่ได้ทำหน้าที่เพียงถ่ายทอดสาร หากแต่ยังเป็นเครื่องมือที่สะท้อนรากฐานความเชื่อ ระบบความคิด และเงื่อนไขของโครงสร้างสังคมในแต่ละวัฒนธรรมอีกด้วย

สุดท้ายนี้ พบอีกข้อสังเกตที่น่าสนใจและแตกต่างกับแนวโน้มในอดีตอย่างชัดเจน โดยเฉพาะพิจารณา ร่วมกับแนวคิด “ความเศร้าที่ไร้สิทธิ์” (Disenfranchised Grief) ตามข้อเสนอของ Cordaro, M., Behler, A. M. C. et al. ที่ระบุว่าสังคมโดยทั่วไปมักมองข้ามความสำคัญของการสูญเสียสัตว์เลี้ยง และไม่ถือว่าเป็นความสูญเสียที่มีคุณค่าทางอารมณ์เทียบเท่ากับการสูญเสียบุคคลในครอบครัว (Cordaro, M., 2012); (Behler, A. M. C. et al., 2020) อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยครั้งนี้ กลับมาสะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัดในสังคมไทยและสังคมจีนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติอย่างกว้างขวางในการมองสัตว์เลี้ยงในฐานะ “สมาชิกครอบครัว” และถ้อยคำแสดงความเสียใจในไทยและจีนสะท้อนแนวโน้ม ดังนี้ ผ่านการเลือกใช้คำเรียกขานที่แสดงความใกล้ชิดเชิงครอบครัวอย่างชัดเจน เช่น “พี่น้อง” หรือ “ลูก” ที่แสดงการยอมรับความสัมพันธ์เชิงอารมณ์อย่างลึกซึ้งต่อสัตว์เลี้ยง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการลดช่องว่างของ “ความเศร้าที่ไร้สิทธิ์” อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ภาษากลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนค่านิยมร่วมสมัยใหม่

ในทางตรงกันข้าม สังคมจีนแม้จะเริ่มแสดงถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงร่วมสมัย แต่ก็ยังมีความแตกต่างทางค่านิยมที่สะท้อนผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการใช้เรียกขานว่า “它 (มัน)” แทนสัตว์เลี้ยง สะท้อนกรอบความคิดดั้งเดิมที่ถือมนุษย์เป็นใหญ่และแยกแยะสถานะระหว่างมนุษย์กับสัตว์อย่างชัดเจน อีกทั้ง ขยายผลต่อทัศนคติที่มักไม่ยอมรับความเศร้าจากการสูญเสียสัตว์เลี้ยงเทียบเท่ากับการสูญเสียบุคคล อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ แสดงให้เห็นพลวัตของสังคมจีนยุคใหม่ que เริ่มปรับเปลี่ยนมุมมอง โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากค่านิยมสากลและกระแสสิทธิสัตว์ เริ่มมีการใช้ถ้อยคำแสดงความเสียใจ

ที่สะท้อนความสัมพันธ์ทางอารมณ์กับสัตว์เลี้ยงอย่างใกล้ชิด ได้บ่งชี้ว่าปรากฏการณ์ของ “ความเศร้าที่ไร้สิทธิ์” ในสังคมจีนเริ่มลดลง กลุ่มคนรุ่นใหม่ของจีนที่เริ่มมองสัตว์เลี้ยงในฐานะเพื่อนและครอบครัวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Stephens, D. L. & Hill, R. P. รวมถึง ธนพร ฉายสุวรรณ ที่ระบุถึงแนวโน้มของสังคมร่วมสมัยในการยกระดับสถานะของสัตว์เลี้ยงจาก “สัตว์” ไปสู่ “สมาชิกครอบครัว” การเปลี่ยนแปลงของทั้งสองสังคมสะท้อนให้เห็นว่า ภาษากลายเป็นดัชนีสำคัญที่เผยให้เห็นถึงทัศนคติใหม่ของมนุษย์ต่อความสัมพันธ์กับสัตว์เลี้ยงในโลกยุคใหม่อย่างชัดเจน (Stephens, D. L. & Hill, R. P., 1996); (ธนพร ฉายสุวรรณ, 2562)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในวัจนกรรมการแสดงความเสียใจต่อการเสียชีวิตของสุนัขในเครือข่ายสังคมออนไลน์ไทยกับจีนสะท้อนให้เห็นว่า ทั้งคนไทยและคนจีนมีวัตถุประสงค์การสื่อสารที่เหมือนกัน แต่แตกต่างในรูปแบบการใช้ตามบริบททางสังคมวัฒนธรรม โดยคนไทยเน้นความอ่อนโยนและความสุภาพ ขณะที่คนจีน เน้นความหลากหลายเชิงตรรกะและเหตุผล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างด้านค่านิยมและโครงสร้างทางวัฒนธรรมของทั้งสองสังคมที่สะท้อนผ่านการใช้ถ้อยคำในการแสดงเสียใจ นอกจากนี้ ยังพบแนวโน้มที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสถานะของสัตว์เลี้ยงในสังคมร่วมสมัย สังคมไทยมีแนวโน้มยอมรับบทบาทของสัตว์เลี้ยงในฐานะสมาชิกครอบครัวอย่างชัดเจน ส่วนสังคมจีน เริ่มมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติในกลุ่มคนรุ่นใหม่แต่ยังคงมีความย้อนแย้งบางประการ ดังนั้น แสดงให้เห็นความสำคัญของงานวิจัยนี้ ในทำความเข้าใจด้านวัฒนธรรมและมิติทางภาษาข้ามวัฒนธรรม และสามารถเป็นแนวทางในการศึกษาต่อไปได้ทั้งในมิติภาษา วัฒนธรรม และภาพสะท้อนสังคม โดยสามารถขยายบริบทการเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมของประเทศอื่น ๆ เพื่อศึกษาความแตกต่างทางสังคมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ธนพร ฉายสุวรรณ. (2562). สัตว์เลี้ยงในชีวิตคน คนในชีวิตสัตว์เลี้ยง: กรณีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เลี้ยงและสุนัขชื่อว่า. ใน วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางสังคม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รดารัตน์ ศรีพันธุ์วรสกุล. (2565). การศึกษาวัจนกรรมการแสดงความไม่พอใจตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาระหว่างกลาง: กรณีศึกษาผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน. วารสารภาษาและภาษาศาสตร์, 40(2), 89-114.
- รุษ หลิว และประไพพรรณ พิงฉิม. (2566). กลวิธีการปฏิเสธคำแนะนำของผู้เรียนภาษาไทยชาวจีน: การศึกษาตามแนววัจนปฏิบัติศาสตร์ภาษาระหว่างกลาง. วารสารภาษาและวรรณคดีไทย, 40(2), 54-106.
- วรคุณรัตน์ คัทมาตย์. (2566). หมดยุคคนอยากมีลูก? ผลสำรวจชี้ คนไทยกว่า 49% เลือกเลี้ยง “สัตว์เลี้ยง” แทนลูก. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2567 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/business /1048207>
- แสงเดือน ยอดอัญมณีวงศ์. (2560). สัตว์เลี้ยงช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของเด็กหรือไม่. เชียงใหม่สัตว์แพทย์สาร, 15(3), 137-145.

- Behler, A. M. C. et al. (2020). "We lost a member of the family": Predictors of the grief experience surrounding the loss of a pet. *Human-Animal Interaction Bulletin*, 8(3), 54-70.
- Cordaro, M. (2012). Pet loss and disenfranchised grief: Implications for mental health counseling practice. *Journal of Mental Health Counseling*, 34(4), 283-294.
- Morady Moghaddam, M. (2013). Discourse structures of condolence speech act. *Journal of English Language Teaching and Learning*, 4(10), 105-125.
- Searle, J. (1969). *Speech acts*. (1st ed.). Cambridge: Cambridge University.
- Stephens, D. L. & Hill, R. P. (1996). The loss of animal companions: A humanistic and consumption perspective. *Society & Animals*, 4(2), 189-210.